

GALÍCIA

Tomàs Maria Porta i Calsina
Viatge a Galícia

la maleta
del viatger

GALÍCIA

Tomàs Maria Porta i Calsina
VIATGE A GALÍCIA

Viatge a Galícia

Tomàs Maria Porta i Calsina

Primera edició: abril de 2026

© del text: Tomàs Maria Porta i Calsina

© de les fotografies: © Fons Tomàs Maria Porta Calsina

© 2026 Tushita edicions
www.tushitaedicions.com
info@tushitaedicions.com

Disseny de la col·lecció i tractament de les cobertes: Marc Ancochea
Maquetació: Sir Gawain & Co.

Imprès a: Ulzama Digital

ISBN: 979-13-990640-8-7
Dipòsit legal: B 6433-2026
Thema: WTL, DNB, 1DSE-ES-L, 2ADC, 3MR.

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni el seu tractament informàtic, ni la seva transmissió a través de qualsevol mitjà, bé sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per enregistrament o d'altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del *copyright*.

Fotografia de coberta: © Jack Swords (@jswords); unsplash

Fotografia de contracoberta: © Juan Gomez (@nosoylasonia); unsplash

Fotografia de l'autor a la solapa: © Fons Tomàs Maria Porta Calsina.

ÍNDIX

DEDICATÒRIES | 11

PRÒLEG | 17

I. VIATGE D'ESTIU | 21

1. EL TREN | 23

2. VIGO | 26

3. ELS CELTES | 60

4. BAIONA | 69

5. LA VIRXE DA LA ROCHA | 71

6. SANTA TREGA | 73

7. LA DESEMBOCADURA DEL MIÑO DES DEL PIC DE
SAN FRANCISCO | 78

8. A GUARDA | 81

9. VILAGARCÍA DE AROUSA – SANTIAGO DO CARRIL | 82

10. UN TOMB PER CAMBADOS AMB RAMON CABANILLAS,
EL POETA DA RAZA | 95

11. UNA EXPERIÈNCIA MÍSTICA A O GROVE | 98

12. A TOXA | 100

13. PONTEVEDRA | 101

14. CRUCEIROS | 117

15. DINAR AL SUBMARÍ DE MARÍN | 121

16. A PRAIA DE BELUSO (BOEU) | 123

17. LA VACA D'HOME DO CABO | 125

18. PETROGLIFS | 126

19. A RIANXO AMB CASTELAO (I MANUEL ANTONIO,
O POETA DA MAR) | 128

20. LA ROSALÍA I JO LI FOTEM LES BANYES A DON CAMILO
A PADRÓN | 132

21. A CRUÑA – A CORUÑA – BRIGÀNDIA | 138

22. VERDES | 164

23. VAQUES I CAVALLS | 166

- 24. INCENDIS | 168
- 25. O PINDO, L' OLIMP GALLEC | 169
- 26. LA MORT DEL XALLAS A LA RIA D'ÉZARO | 171
- 27. MUROS | 173
- 28. CARNOTA, LA PLATJA DEL «PRESTIGE» | 174
- 29. FISTERRA | 177
- 30. COSTA DA MORTE | 178
- 31. LA GALÍCIA IRREDEMPTA | 180

II. VIATGE DE FINALS D'HIVERN I INICIS DE PRIMAVERA | 187

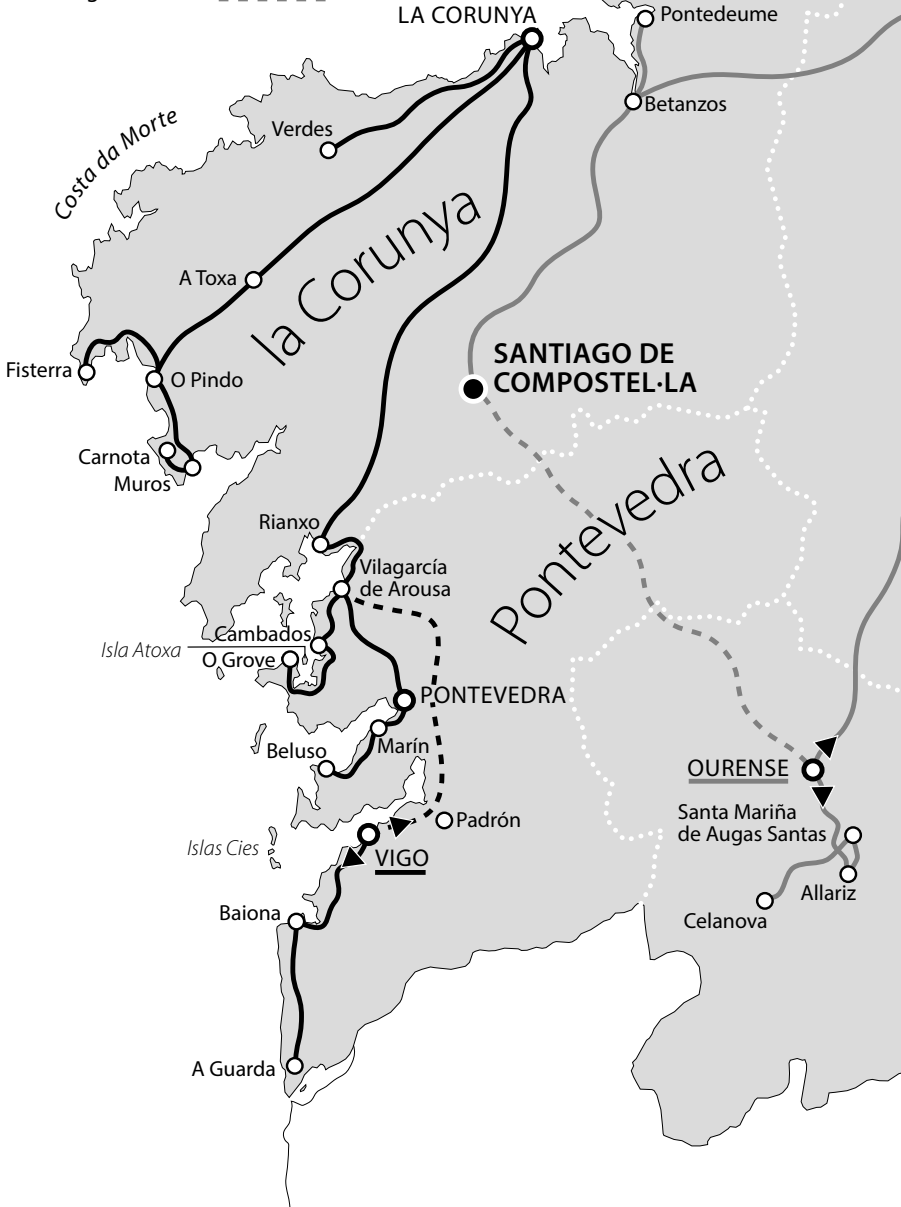
- 32. VIATGE BARCELONA – SANTIAGO – OURENSE | 189
- 33. OURENSE | 191
- 34. ALLARIZ, LA VILA DELS HOMES LLOP I DELS SOGRES DE VICENTE RISCO | 220
- 35. EL MIRACLE DE SANTA MARIÑA D'AUGAS SANTAS | 228
- 36. CELANOVA, LA PÀTRIA DE CURROS I FERREIRO | 231
- 37. VIATGE D'OURENSE A LUGO | 240
- 38. LUGO | 241
- 39. SANTA BAIA DE BÓVEDA | 256
- 40. EL FAR DE FOZ | 259
- 41. PRIMER DIA DE PRIMAVERA A MONDOÑEDO, EL POBLE D'ÁLVARO CUNQUEIRO | 261
- 42. BETANZOS | 271
- 43. PONTEDEUME | 294
- 44. ACUDITS DE GALLECS I EL SEU COMPLEX D'INFERIORITAT | 299
- 45. CATECISMO DO LABREGO, LA RETRANCA I L'HUMOR GALLEC | 302
- 46. L'EMPATXADA GALLEGA | 306
- 47. XELMÍREZ I FRAGA | 308
- 48. SANT JAUME DE COMPOSTEL·LA | 311

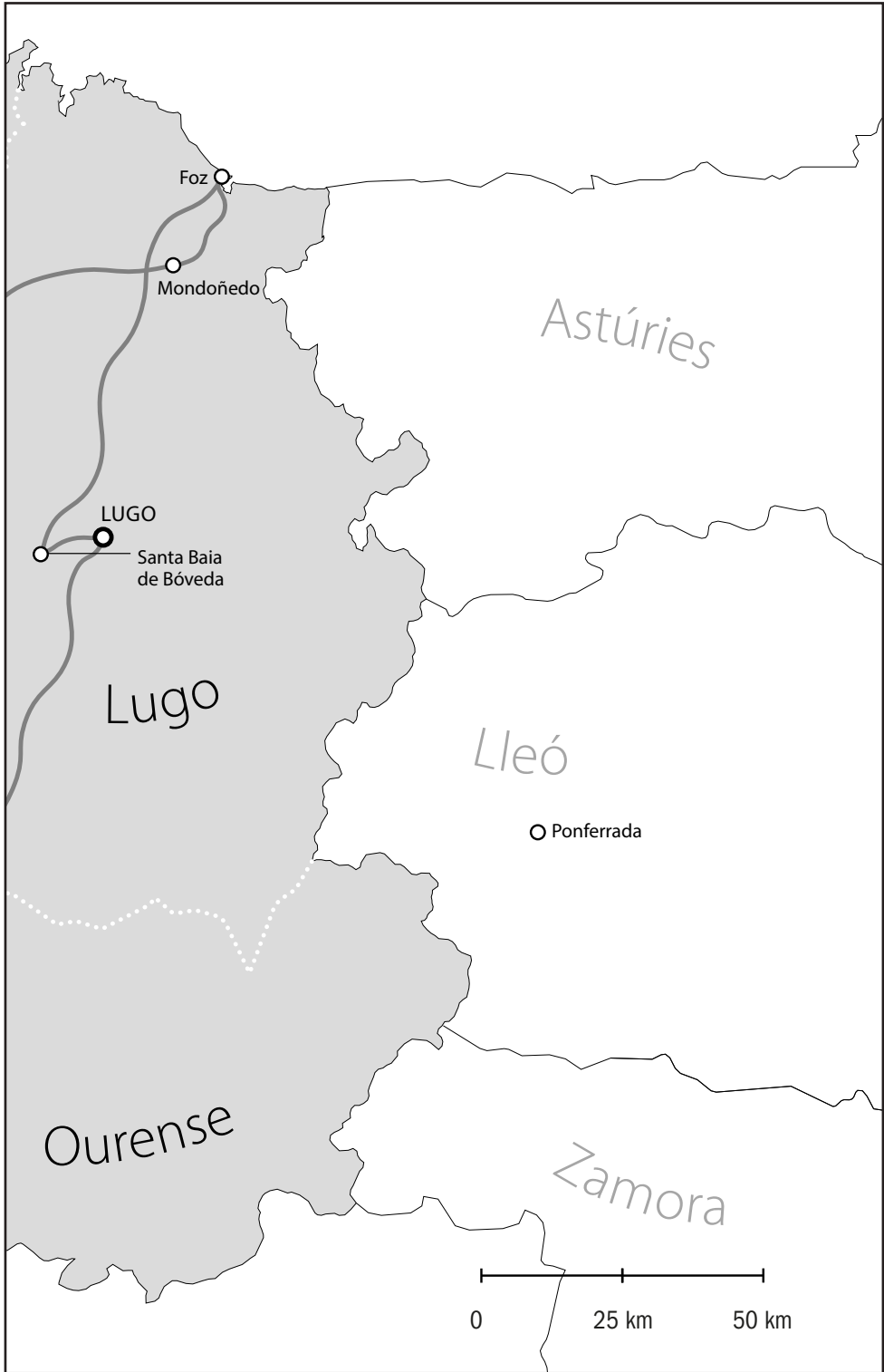
Galícia

Viatge d'estiu

Viatge d'hivern

Viatge en tren

DEDICATÒRIES

A Rosalía, Pondal, Curros, Castelao, Cunqueiro i Ferreiro, enormes poetes. I a Amancio Prada, que m'ha ensenyat a cantar-ne algun d'ells.

Al Xaviño (Xavier Sierra i Valentí), la Merxiña (Mercedes Ce-deira Caramés) i la Chiruca (Chiruca Caramés Torres), per la seva amistat i haver-me ensenyat a veure i a estimar Galícia. Amb ells vaig passar uns dies inoblidables que sempre duré al cor. A més, a en Xaviño li he d'agrair un munt de suggeriments i la gran majoria de traduccions de poemes gallecs al català que hi ha en aquest llibre. Ells tres són la condició sense la qual aquest llibre no hauria estat possible. Moltes gràcies.

A la Marta Aloy i Costa per la portada de l'anterior edició.

A la Marina Costa i Quiñonero, pel seu amor, pel seu treball incansable i el seu suport.

*T'he portat de Galícia, confós a la senalla,
una mica de terra i una mica de mar.
El sègol que ha aplegat l'orri de la tendresa,
i un borriçol de boira del cim d'un carballo.*

*L'or del Miño collit a les planes trencades
de la geografia. La saudade vermella:
O lar de Brehogan avui bull, i les mans
ben closes fan un puny, ben obertes, l'estrella.*

*T'he portat un clau d'or, de ferro o bé d'amor
que m'he sentit granar a l'hort de Rosalia.
Un mastegall de verd i un deliri de blau
emigrant, terra endins, per la mar sense tanques.*

*I el cop d'ull d'una meiga que m'ha fitat al vol:
a mal donat d'enyor no li cerqueu metgia.*

MARIA-MERCÈ MARÇAL.
De Sal oberta (1962)

*«Pobre país, se cifrar as súas esperanzas no
AVE para levalo a Madrid.»*

MANUEL RIVAS

*... Os bos e xenerosos
a nosa voz entenden
e con arroubo atenden
o noso ronco son,
mais só os iñorantes
e féridos e duros,
imbéciles e escuros
non nos entenden, non.
Os tempos son chegados
dos bardos das edades
que as vosas vaguedades
cumprido fin terán;
pois, donde quer, xigante
a nosa voz pregoa
a redenzón da boa
nazón de Breogán.*

EDUARDO PONDAL

(«Os pinos», himne nacional de Galícia)

Sendo galego non debo de ser máis que galeguista.

ALFONSO DANIEL CASTELAO

*... Miña terra, miña terra,
terra donde me eu criei,
hortiña que quero tanto,
figueiriñas que prantei,
prados, ríos, arboredas,
pinares que move o vento,
paxariños piadores,
casiña do meu contento,
muiño dos castañares,
noites craras de luar,
campaniñas trimbadoras,
da igrexiña do lugar,
amoriñas das silveiras
que eu lle daba ó meu amor,
camiñiños antre o millo,
¡adiós, para sempre adiós!*

ROSALÍA DE CASTRO

(«Adiós ríos, adiós fontes...»)

«No vaia a ser o demo!»

EXPRESSIÓ POPULAR GALLEGA

«Lo propio de un escritor es contar claro, seguido y bien. Contar para la totalidad humana, que él por su parte tiene la obligación de alimentar con nuevas miradas. Y si hay algo que esté claro en esta dieta, es que el hombre precisa, en primer lugar, como quien bebe agua, beber sueños.»

ÁLVARO CUNQUEIRO

«... Els escoliastes de Galícia —a mi, aquest país m'agrada moltíssim— han posat copiosament de manifest els efectes de la pluja mansa, el goteig tenaç, persistent, dolç, el fum adormit, del clima del país...»

JOSEP PLA («Direcció Lisboa»)

PRÒLEG

En el pròleg a la versió anterior d'aquest llibre («Aventures a Galícia») em plantejava si els pròlegs dels llibres són prescindibles. I deia que sovint no ho són perquè alguna celebritat és qui l'escriu i sovint és el millor del llibre. Afegia que jo no soc partidari de demanar a les celebritats, ni als amics aquests tipus de favors. Més que res perquè sovint en aquests casos el pròleg sol ser el millor del llibre i tant l'autor com el prologuista queden en evidència. Potser valdria més no parlar-ne i que el llibre es presentés tot sol a les seves planes, però la veritat és que és una temptació en la que em costa no caure, potser perquè com a fill únic m'agrada parlar de mi i de les meves obres, bé o malament.

Escrivia al pròleg d'«Aventures a Galícia» —ja em perdonaran l'autocita, que diuen els prologuistes entesos que és una mostra extrema de fatxenderia: «un llibre de viatge —tal com l'entenc— és una barreja de tres coses: el viatge, la mirada i la literatura.»

EL VIATGE.

El viatge fa que l'autor es desplaci a un indret on viu quotidianament. Això fa que tot el que va veient sigui nou o, com a mínim, poc conegut. I, com a conseqüència, que la seva mirada sigui superficial. Davant la novetat, davant la sorpresa, hi ha diverses actituds: la crítica, l'entusiasta i la ponderada, capaç de judicar amb un cert equilibri el que va veient. Jo tendeixo a enamorar-me dels llocs on viatjo. Seria exagerat dir que m'interessa tot. Per resumir-ho podríem dir que m'interessen bàsicament dues coses: la bellesa (en sentit ampli) i les humanitats (també en sentit ampli). Els meus viatges són d'alguna manera els d'un hedonista-humanista. I, si molt m'apuessin, els d'un hedonista, ja que tot allò que m'interessa em produeix plaer (malgrat que, sovint, per assolir-ho calgui sacrificar-se una mica, per exemple, pujant escales inacabables o tastant plats locals demoníacs).

Ara bé, aquest enamorament, aquest hedonisme, no obsta perquè, hi aparegui també una visió crítica que intento que sigui constructiva.

LA MIRADA.

Un llibre de viatges ha d'aspirar a ser quelcom creatiu i el primer component d'aquesta creativitat és justament la mirada de l'autor. Si les guies de viatges s'assemblen molt les unes a les altres i són essencialment asèptiques, la mirada de l'escriptor ha de ser subjectiva. Ha de tenir personalitat.

Ha de ser original. No crec que aquesta mirada pròpia, subjectiva o original sigui característica només dels escriptors o dels artistes. Estic convençut que tothom la té, que cada individu té la seva manera de veure les coses, la seva manera de mirar. I per això, quan la gent torna d'un viatge, cadascú l'explica des del seu prisma. I un mateix viatge fet per una parella o per una colla d'amics es transforma en narracions diferents, de vegades complementàries, de vegades fins i tot oposades.

No cal dir que qualsevol d'aquestes visions, si és mínimament justa, és a dir, si no es basa en prejudicis absurds sovint derivats d'un nacionalisme mal entès, és perfectament acceptable i enriquidora.

LA LITERATURA.

L'essencial d'un llibre de viatges, tal com jo ho veig, és la literatura, és a dir, la veu de l'escriptor —poeta, narrador— que ens explica el que sent, el que mira, el que tasta i, en definitiva, el que viu, amb les seves paraules, amb el seu estil. Deia Mercè Rodoreda que «una novel·la són paraules».

Un llibre de viatge també són paraules. I del talent o la manca de talent de l'escriptor —narrador en el meu cas— depèn que l'obra sigui bona o dolenta. Si l'escriptor té talent i l'encerta pot parlar de qualsevol lloc del món, encara que sigui el més sòrdid i el més avorrit, i crearà una obra d'art. Fixeu-vos en el Quixot fent tombs i tombs per la Manxa. Però si l'escriptor no té talent i no l'encerta, crearà un nyap encara que hagi visitat el paradís, el purgatori o l'infern. En realitat, no hi ha llocs poc interessants, sinó artistes amb un talent insuficient per retratar-los, interpretar-los o recrear-los.

El que no és el llibre de viatges és la crònica d'una exploració o d'una recerca acadèmica. Difícilment serà erudit, encara ens pugui sorprendre amb alguna mostra d'erudició que, en ge-

neral, serà anecdòtica És el contrari d'una expedició científica, on l'especialista corroborarà o qüestionarà el que ja sap (penso en les de Darwin o de Livingstone). I és cert que pot ser narrat amb més o menys gràcia però mai no és literatura perquè mai no aspira a ser personal, subjectiu, creador sinó impersonal, objectiu i fidel a la realitat (científica o acadèmica). L'objectiu principal del viatge no és aquest, ans tot el contrari: és fer literatura, és a dir, una obra d'art.

Per l'escriptor de llibres de viatges —i per l'artista de viatges en general— tampoc no té sentit el viatge en sí mateix. L'escriptor o el pintor o el fotògraf que fan un viatge no tenen res a veure amb el turista, ni tan sols amb els turistes més ben informats i més curiosos. Perquè el turista viatja simplement per viatjar, mentre que l'artista viatja per fer una obra d'art. La principal diferència és que el turista sí que se'n durà una mirada pròpia dels llocs on hagi estat i sí que els recrearà als narrar-los als seus amics, coneguts i saludats; però el que no farà és, amb les eines pròpies de cada disciplina artística, crear una obra d'art. Amb més o menys humilitat, amb més o menys vehemència, a això és al que aspira qui intenta fer literatura. A crear bellesa, a recrear bellesa, si ho volem dir així.

Voldria que els meus lectors fruïssin llegint aquest llibre. M'agradaria que trobessin el meu estil senzill i amable, que l'anar passant planes no els resultés feixuc. Voldria que s'enamoresin de Galícia i que, els qui no hi han estat, hi vagin, la coneguin i en gaudeixin. I voldria, finalment, afegir el meu granet de sorra, ínfim, però benintencionat, per tal que els gallecs d'arreu se sentin orgullosos de la seva pàtria, una de les més belles, antigues i emblemàtiques d'Europa.

L'Hospitalet de Llobregat, 5 de febrer del 2026.

TOMÀS MARIA PORTA I CALSINA

I

VIATGE D'ESTIU

1. EL TREN

CHEIRO DE TREN DA MORTE

Fa molts dies que es parla d'aquesta notícia. És, probablement i si no passen més tragèdies, la *notitia criminis* d'aquest estiu. I les notícies de crims i les tragèdies ens agraden des de sempre: podem pensar en els tràgics grecs, que feien patir com ningú els seus personatges, i en els dramons contemporanis, més vulgars. De la mateixa manera que fa cent anys la gent anava a passar la tarda en família per veure com els botxins ajusticiaven els condemnats a mort, aquests dies molta gent es recrea en l'accident de tren de Galícia. Potser es vol vendre com a fraternitat, però crec que demostra la morbidesa humana. El plaer pervers i sàdic és desconcertant però constatable al llarg dels temps i dels espais, dissortadament.

En aquest marc psicocultural, els mitjans de comunicació les deixen anar pel broc gros. He sentit i llegit de tot. He vist una còpia d'un missatge del maquinista al Facebook en què es vantava del que era capaç de córrer, les seves converses amb la central del tren, inexactituds processals de l'alçada d'un campanar, corporativisme i molt de circ.

Diuen que la indústria ferroviària espanyola d'alta velocitat tremola arran de l'accident. ¿Li farà perdre contractes importants, com el d'un tren que ha d'anar, ni més ni menys, que de Medina a la Meca, o un altre de Sao Paulo a Rio de Janeiro? De moment, els constructors ferroviaris ja han dit que el tren que ha patit l'accident no era un tren d'alta velocitat. Anar a 190-200 quilòmetres és anar a pas de tortuga, es veu.

L'administració —a la qual també li pot tocar el rebre— ja ha dit que tota la culpa és del maquinista. I, quan se li pregunta per les mesures de seguretat, xiula i mira cap a una altra banda. Crec que és evident, però, que, si n'hi havia, van fallar.

Probablement, és injust, però, per deformació professional (i literària), penso més en el maquinista imputat que no pas en els ferits i els morts. Em pregunto com es plantejarà la seva defensa judicial. Literàriament, crec que ha esdevingut el personatge d'una tragèdia una i mil vegades representada: la de

l'home a qui tot li va més o menys bé fins que un succés dramàtic li destrossa la vida. Les novel·les negres de David Goodis van d'això.

Òbviament, totes les persones que eren al tren, espantades, ferides o mortes i llurs famílies estan vivint una experiència dolorosíssima. Però com que en les informacions se'n parla com un tot —ens diuen, per exemple, que hi ha hagut 79 morts— la xifra difumina l'individu. En canvi, el maquinista sembla que és l'únic que té un paper propi i imprescindible.

Ja veurem què passarà. Si es declara al maquinista culpable o innocent. Si hi va haver un error humà o un error mecànic o totes dues coses. Els mitjans de comunicació ja han linxat un home que probablement també s'ha linxat tot sol. Però a mesura que s'instrueixi el cas, potser molts hauran de recordar allò de la presumpció d'innocència, en la qual sembla que ja no hi creu cap periodista i, gràcies a ells, cada dia menys part de l'opinió pública. Tot un problema pel que fa als drets fonamentals construïts per Occident al llarg de milers d'anys d'història.

I també penso que d'aquí a no res aniré en tren a Galícia, és clar.

UN VIATGE EN TREN DE 14 HORES

Jo dic que no m'agrada viatjar, perquè viatjar és cansat i suposa obrir tota una sèrie d'interrogants que a casa tens resolts. Alhora —sempre en perpètua contradicció, jo contra mi— m'agrada la literatura de viatges, que comença amb el llibre del Gènesi, continua amb l'Odissea, la Comèdia i Gulliver, i va a parar a Cunqueiro i Pla, passant per Polo i Alí Bei. Però la lectura de llibres i la visió de documentals sobre viatges t'hi acaben portant. Hi ha un moment que un dimoni t'enverina, et treu l'assenyada mandra de dins i et transporta a la peripècia viatgera. Et vols convèncer que podràs viatjar d'una manera confortable, que els tràngols seran petits i valdran la pena i que tornaràs a casa una miqueta menys ignorant.

Avui, en general, la gent viatja en cotxe o en avió. Jo, anant en cotxe, sempre em perdo (i això em fa perdre molt de temps

i posar de mal humor) i no m'agrada traslladar-me en avió. No és només que no acabi d'entendre com l'aeronau s'enfila i es manté dalt del cel, és que, mentre dura el vol, la panxa em va amunt i avall, i en el meu cas això és un gran problema. Per això, sempre que puc, opto pel tren. Em plau anar en ferrocarril. No sé quantes hores m'hi dec haver passat, però són moltíssimes. M'encaterinen els trens amb un restaurant com Déu mana, amb senyores elegants de conversa agradable i rialla fàcil. Val a dir que, de senyores d'aquestes, te'n trobes quan te'n trobes i que sovint et trobes amb el revers de la moneda: homes secs que no saben dir ni bon dia i pallisses que no callen.

De Barcelona fins a Vigo travesses tota la península Ibèrica, de mar a mar. Vet aquí. Són —crec— 1.200 quilòmetres. Penso en els nostres avantpassats, que per fer una distància així devien trigar una eternitat. I nosaltres triguem catorze hores i rondinem.

Contemplant els paisatges des de la finestreta veus de què va aquesta península. Les oliveres i els conreus assedegats ens parlen del pagès català que treu pans de les pedres, el desert dels Monegres et deixa sense respiració, el pare Ebre fa que t'alcis per saludar-lo, les vinyes somrients de La Rioja et fan veure el futur amb optimisme. Els erms de Tierra de Campos et fan recordar que allò fou un bosc talat per fer l'Armada Invencible que encara no s'ha recuperat (ni el bosc, ni Espanya). Entres a Lleó —que t'estimes tant— i et sap greu no poder baixar del tren una estona per visitar els vitralls de la catedral i fruit de la xocolata d'Astorga. I vet aquí que al Bierzo —que ja és Galícia— es fa fosc. Imagines rius, muntanyes suaus i verdor maragda, però no veus res.

El tren no té restaurant sinó un mediocre i caríssim servei de bar. Em sap greu gastar-me els diners en porqueries fins i tot quan són barates. Havia d'haver fet com els altres passatgers, que s'havien endut un parell d'entrepans de casa. No n'aprendré mai...

2. VIGO

EL PRIMER TAXISTA DE VIGO

El primer que em trobo a Vigo és un taxista sud-americà que no entén que hagi triat aquesta ciutat per venir-hi a passar les vacances. Coi, sí que comencem bé. L'home és dominicà i em parla de totes les gràcies del seu país i de totes les desgràcies de Galícia en general i de Vigo en particular. No ho sé, però si es queda a Vigo deu ser perquè hi està millor que a casa seva, no?

Els inconvenients principals de Vigo, en opinió del taxista, són el clima i el caràcter de la gent. Plou gairebé sempre i hi fot un fred que pela. Quant al caràcter de la gent, em diu que els «vigotans» són uns hipòcrites: per davant fan bona cara, però que de seguida que et distreus, et claven el ganivet a l'esquena.

L'home em diu que Barcelona sí que és una gran ciutat: ober-ta, lliure, vital i amb un clima esplèndid. Mira no sé quin aparell i em diu que som a 1.150 quilòmetres de Barcelona i a 600 de Madrid. Després comença una raspallada als catalans i un atac als madrilenys que em molesta. No li donaré propina.

Hi ha immigrants que s'integren al país que els acull i n'es-devenen part. D'altres, en canvi, sempre conserven un ressentiment contra el país d'acollida. No li perdonen que sigui més ric i que els hagi acollit. Potser se senten ciutadans de segona, menystinguts pels indígenes. Cada dia odien el país d'acollida una mica més.

És curiós, Barcelona està plena de taxistes gallecs i veig que aquí hi ha taxistes del que anomenem tercer món. No sembla que això tingui gaire sentit, però va així. O pot ser sí que en té: el progrés que un dominicà troba a Vigo, potser és proporcional al que un gallec troba a Barcelona. Potser sí. Val a dir que no he sentit mai a un taxista gallec criticar ni Barcelona, ni Catalunya, però segur que n'hi deu haver algun que te *morriña* i no s'hi troba bé del tot.

L'HOTEL PANTÓN

L'hotel Pantón em defrauda. No és el que esperava. La façana és correcta però enganyosa. Em rep un jove amable i em diu que, si vull sopar bé, puc anar a una marisqueria no sé on. Després de 14 hores de viatge, vull sopar qualsevol cosa i fotre'm al llit.

La cambra és petitíssima. Si no em moc de cantó, no hi cabo. Els mobles són vells i sense gràcia. La finestra dona al celobert. I, finalment, la més greu de totes: no té aire condicionat. A mi, a l'estiu, m'agrada viure en un iglú. Ja sé que hi ha gent que diu que és dolent, però estic segur que passar calor encara és pitjor.

Surto al carrer —són gairebé les 12 de la nit— i al primer lloc on em diuen que em poden fer una mica de sopar, entro i sopo. És un restaurant que es diu Cambalache i que tinc la sensació que és a la quinta forca de l'hotel. És ple de parelles joves ruquejant. És una pizzeria. Demano la pizza de la casa, un ribeiro i el diari.

De pizzas en trobes, si fa no fa, a tot arreu. Aquesta no és ni bona ni dolenta. El ribeiro és excel·lent, fresc, incisiu. Suposo que no me'l serveixen en tassa perquè deu fer poc modern. Jo estic massa cansat per discutir-ho. Al diari diu que s'ha mort la fundadora d'Inditex, una senyora gallega d'orígens humils i que deia que era d'esquerres. A Catalunya també ens passa això: tots els rics són progress. Els carques som els menestrals. Deu anar així a tot arreu, això.

Quan torno a l'hotel ja estic més content. El ribeiro em fa veure la vida alegrement. Llegeixo una estona Cunqueiro i Castelao i demà serà un altre dia.

PASSEJADA SENSE BRÚIXOLA

La primera passejada que faig pels pobles, viles i ciutats que visito m'agrada fer-la a la babalà. Deixo que sigui el poble, vila o ciutat qui em mostri, de manera aleatòria, l'aparador i les vergonyes. Normalment, el que trobo és mediocritat, sobretot a les poblacions grans. Suburbis sense carisma que són aquí, però que també podrien ser allà. Aquesta grisor uniformadora és la que conforma el vuitanta o el noranta per cent de les ciutats. I, com més voluminoses, més mediocres. En aquest sentit, el que m'interessa veure durant la resta de la meva estada és aquell deu o vint per cent que fa únic o interessant l'indret.

Surto de la *rúa* Lepanto i baixo perla d'Alfonso XIII fins a arribar a un carrer ample que ara no recordo com es diu. A banda i banda d'Alfonso XIII hi ha carrerons i locals per a joves: hi ha quitxalla —que passa dels quinze i en alguns casos dels vint— dreta al carrer, esperant per entrar-hi. Semblen pubs bé de preu. Em crida l'atenció que aquest jovent va força abrigat, amb camisa i jersei o brusa i jersei. Jo tinc calor, però segur que ells pensen que a Vigo fa fred i val més abrigar-se. Soc meridional, jo.

També em crida l'atenció la discreció i elegància amb què van vestides les noies. L'erotisme abassegador de la joventut imposa les seves regles. Nois i noies volen ser reclams sexuals, desitgen ser desitjats i, si s'escau, volen sexe. Trobo que, a diferència d'altres llocs, i malgrat la fama d'escalfabraguetes que tenen les gallegues a casa nostra, aquestes joves «vigotanes» són força discretes. No és que no s'hagin arreglat i que no vulguin agradar, però miren de no evidenciar-ho massa. Jo, a fires de poble catalanes, m'he trobat amb mosses de quinze anys que semblaven dones de la vida. En canvi, aquí —i només és una primera impressió, és clar— les xicotes van vestides decentment i destaquen més per la seva elegància felina que no pas per mostrar un erotisme massa obvi. Els nois, si fa no fa, a tot arreu van vestits igual.

Les parets dels carrers són d'un gris fosc quasi negre, desagradable a la vista. I hi ha els grafitis que se suposa que fan modernes les ciutats i que costen un ull de la cara de neteja.

L'un diu *Galiza ceibe*, l'altra *Carmen puta*, l'altre *Mariano mamón* (suposo que es deu referir a M.Rajoy, però potser és el xicot de la Carme, no us ho podria pas dir).

Torno a l'hotel des d'A Porta do Sol (que suposo que copia el nom a la de Madrid perquè aquí també l'anomenen el KM 0), agafo la *rúa* Colón, després la *rúa* Urzaiz i ja hi soc. Aquí els carrers són amples i elegants. Plens de botigues tipus El Corte Inglés, Zara, etc. També en veig unes quantes de tancades: amb la crisi i la competència abusiva de les grans superfícies és normal que els botiguers pleguin veles.

Estic content d'haver sabut tornar a l'hotel sense perdre'm.

SANCHO PANZA TAMBÉ ERA GALLEC

Cervantes era descendent de gallecs. Bé, en Bilbeny diu que era català. Ara, ser català i tenir avantpassats gallecs, no és incompatible. A molts catalans els hi passa. Però Bilbeny defensa que la versió original del Quixot és la catalana, perquè Cervantes era català i es deia Miquel Sirvent.

Avui, passejant pel port de Vigo, trobo un senyor baixet, calb, gras, de pell olivàcia (el prototipus del celta, vaja) i, perquè em doni una mica de conversa, li pregunto què val la pena de veure de Vigo. Hi estic de pas i voldria conèixer una mica la ciutat.

L'home, pel meu accent, em reconeix com a català. Diu que Vigo és molt gran i que hi ha moltes coses per visitar, tot i que si tinc poc temps, ell m'aconsella d'anar a les illes Cíes, pujar al Castro, donar una volta per la ciutat vella i fotre'm una bona mariscada. Ja veig que per a aquesta gent això de les mariscades és obsessiu. Deu ser si fa no fa com el nostre pa amb tomàquet i pernil, però amb més classe.

Em diu que ell va cap a la ciutat vella i que, si vull, hi podem anar junts. D'acord. M'explica que la crisi està colpejant durament Vigo, que ells no tenen tants recursos com els catalans i que hi ha gent que ho està passant fatal. Penso a dir-li que una cinquena part dels catalans són pobres, però no li dic res per tal de no espatllar-li el tòpic: catalans = rics. L'home afegeix que la culpa la tenen els polítics, que són tots uns corruptes, i que

si visquéssim en una altra època, l'exèrcit ja hauria sortit al carrer. Entenc que vol dir que si l'exèrcit sortís al carrer, no hi hauria corrupció i faria la política adequada perquè tothom fos feliç. Com que jo estic als antípodes d'aquest pensament —els militars em produeixen urticària i opino que com menys democràcia, més corrupció—, el deixo dir sense portar-li la contrària. Acaba el seu discurs d'una manera molt lògica: al cap i a la fi —diu— amb Franco a la gent honrada no els va anar pas gens malament... Cony, home! No sé si s'esperava que jo li discutís tot això, però si era el que volia se'n queda amb les ganes. Continua: que si fotessin el Bárcenas, el M.Rajoy, el Millet, el Mas, el Rubalcaba i no sé qui més a la presó, Espanya funcionaria com un rellotge, perquè els espanyols són bons, honrats, treballadors i els que fallen són els polítics, que són uns lladres. El que no m'explica és com es produeix la desgràcia que un país on tothom és bo, honrat i treballador pareixi polítics perversos, corruptes, ganduls i satànics.

L'OFICINA DE TURISME DE LA XUNTA A VIGO

Em topo amb l'oficina de turisme de la Xunta a Vigo. Hi entro a veure què m'expliquen. És una oficina funcional —grisa—, asèptica, sense cap mena de gràcia ni de desgràcia. Neta, polida, freda. Hi ha un noi i una noia que procuren ser amables i simpàtics. Fan bé la seva feina.

Per vici, recullo tots els fulletons turístics. Que si sortides aquí, que si excursions allà, que si dinars aquí, que si per balls allà. A més, expliquen que hi ha uns quants museus, parcs, estàtues i edificis interessants. Genial.

Vaig a la mossa i li pregunto per les vergonyes de la ciutat. Vull saber on les tenen amagades. On hi ha les putes que es guanyen la vida fent cantonades. Quins són els barris on hi ha més atracaments. On és el lloc que no recomanarien a ningú, etc. La noia —morena, de pell blanca i pigada, més aviat baixeta— se'm posa vermella i em diu: «Non sabería decirle...». És clar, què ha de dir, poca-solta?

El seu company —un noi morè, alt, amb ulleres de vidres gruixuts— ens mira de biaix i riu, però no diu res. Vaja, que el

Vigo lleig, el Vigo cutre, el Vigo pecaminós, el Vigo quinquè no existeix.

Li comento a la noia que no sento parlar gallec (el que sí que sento a totes hores és parlar el castellà amb sintaxi i fonologia gallegues) i em diu que el gallec «només el parlen els vells». Collonut! Ja és el que li vaig llegir a M. Rajoy, que ell només parlava gallec amb la seva àvia. Fraga presumia d'haver fet una política lingüística semblant a la que CiU feia a Catalunya. No ho sé. Fins i tot alguns dels seus adversaris polítics li reconeixien un galleguisme moderat. Ignoro què fa Feijóo avui, però, pel que se sent al carrer, sembla que en comptes de seguir la política de CiU a Catalunya segueixen la política del PP a les Balears o a València. Una pena.

PASSEJADA PER LA CIUTAT VELLA DE VIGO

Vigo és una ciutat preromana que, des dels anys vint del segle passat, no ha parat de créixer. Dels 23.000 habitants que tenia el 1920 va passar als 130.000 al 1950 i als 280.000 al 2000. Fou un petit port pesquer que només anava fent i més aviat pescava poc. Però amb l'arribada dels conservers catalans al segle XVIII la ciutat prengué embranzida i a poc a poc es va anar convertint en el que és avui: la ciutat més industrial i poblada de Galícia.

Això explica que, en comparació amb la ciutat moderna, la ciutat vella, sigui molt petita. Una altra cosa és que, des del punt de vista urbanístic i estètic, sigui l'indret més interessant, a banda de la ria i dels parcs del Castro i de Quiñones de León.

Per anar des del port fins a la ciutat vella i al Castro et fots un tip de pujar. Penso en Tarragona que té una estructura semblant. Una ciutat marinera, sí, però amb els vilatans dalt de la muntanya controlant-ho tot. Només una vegada enderrocades les muralles —segle XIX— la ciutat s'expandí arran de mar.

Camino per carrerons més o menys estrets, alguns asfaltats amb llambordes. Els edificis són baixos i d'un blanc remot.

Hi ha una munió de botigues de souvenirs i marisqueries. Són els dos productes que et volen vendre, a més a més d'un passeig en barca per les illes Cíes.

DEUS NON PARECE XOGAR BEN

Dia de futbol i missa.

Al vespre, quan he arribat, l'amo de l'hotel, fent un mig somrís, em diu: «Parece que o Barça xogou ben». Li pregunto com ha quedat i em diu que 7 a 0. Li dic que déu-n'hi-do (no sé traduir-ho al castellà i menys al gallec, això). Després em diu: «Vostès els catalans són simpàtics i treballadors, però a vegades abusen». Deu ser això.

La cocatedral de Vigo —comparteix catedralitat amb la de Tui (poble de José Calvo Sotelo i Mario Conde, poca conya)— és un edifici que, vist amb perspectiva, fa una certa gràcia. La façana és neoclàssica, però, després, més amunt, hi ha dues torres barroques que, segons com te les mires, semblen ban-yes i, segons com, orelles. Entre l'aire de quarter i aquestes orelles no sé si podré escoltar seriosament les prèdiques del mossèn.

A l'entrada de l'església hi ha un cartell que diu: «Apagueu el mòbil. Per parlar amb Déu no el necessiteu». Però hauria de dir: «Apagueu el mòbil i no parleu a Déu en gallec. No l'entén». El mossèn predica en castellà. Pràcticament, no hi ha misses en gallec. Déu no parla ni valencià ni gallec. Què li deuen haver fet aquestes llengües perquè no vulgui sentir-les? Com és que Déu entén el valencià a Barcelona o a Maó i no l'entén a València? Com és que entén el gallec a Lisboa o a Sao Paulo i no l'entén a Santiago? Ja sé que els misteris de Déu són inescrutables, potser per això sovint no l'entendem...

L'església és plena de vells, però potser aquí hi ha més joves que a altres llocs. S'hi veuen famílies senceres, encara que tinc la sensació que la majoria van a missa d'esma. El sermó és reaccionari, cantellut, abrupte, desagradable. Molt Opus. Als barcelonins, que som uns kumbaiàs sense remei, la mala hòstia dels capellans ens sorprèn.

DE COMPRES A LA CASA DEL LIBRO DE VIGO

Soc un malalt dels llibres, un addicte, ho reconec. Ja tinc més llibres dels que mai no podré llegir i en continuo comprant. Potser en la meua vida anterior vaig ser un llibre o ho seré a la meua vida futura, ves a saber. Si em deixessin triar seria l'*Odissea*, però suposo que ja la deu haver triat algú molt més important que jo.

Em diuen que la *Casa del Libro* —que també tenim a Barcelona com a Casa del Llibre— és la llibreria més important de Vigo i hi vaig. Sé el que busco i penso que allà em serà fàcil trobar-ho: la poesia bilingüe de Rosalía de Castro, la poesia bilingüe de Manuel Rivas, un llibre sobre Vigo, un llibre sobre mitologia gallega, un llibre sobre Priscil·lià i alguna novel·la gallega recent.

Hi trobo la poesia bilingüe de Rosalía, un llibre sobre Vigo i *Els fills de la mar* de Pedro Feijoo. Priscil·lià, com si no hagués existit. Cap llibre de poemes de Manuel Rivas. Res sobre llegendes gallegues, cosa que em sorprèn encara més que les absències anteriors perquè el prestigi de l'imaginari popular gallec és universal.

Només hi ha una prestatgeria dedicada a la literatura gallega en gallec, pura misèria. A la secció de política m'adono que no hi ha cap obra galleguista i, en canvi, està plena de llibres contra l'independentisme català. Es veu que aquí l'anticatalanisme ven més que el galleguisme.

EL CASTRO DE VIGO

Els gallecs tenen obsessió pels *castros*. Jo diria que si fa no fa com els catalans pel romànic. Els *castros* són anteriors i posteriors al romànic, no en sentit estricte, és clar, sinó en l'«ancestralitat» d'una manera de relacionar-se, viure i integrar-se en el paisatge. Per molt que la cultura *castrexa* fos substituïda per la galaicoromana, la pervivència de l'essència constructiva i urbanística a les aldees gallegues sembla atemporal.

Per tenir clar què és un *castro* i què és un poble de *castros* només cal pensar en el poble d'Astèrix. És exactament allò perquè, com tothom sap, Astèrix, Obèlix i els seus eren celtes i no pas francesos, per més que ens hagin volgut fer passar sovint bou per bèstia grossa.

Com que no sé el camí, de tant en tant pregunto per saber si vaig bé. Em topo amb una vella molt simpàtica que em diu que vagi pujant tranquil·lament i que, al final, el trobaré. Li dic que això de «tranquil·lament» ho deu dir per què ella està prima i és jove, però que jo, amb la panxa que tinc, no ho tinc tan fàcil. A la vella li agrada que li digui jove i em diu que no m'he d'enfadar amb la meva panxa, que si Déu me l'ha donat, que Santiago me la beneeixi. Espero que ho faci i el camí esdevingui més planer. «A més», diu, «vostè és jove i ha de poder». No estic per discutir, però jo no soc jove: tinc cinquanta-un anys i, per tant, una pota al cementiri. O, sent generós, podria pensar en els cèlebres versos de Dant i que soc *Nel mezzo del cammin di nostra vita*. Estic més a prop de la mort que del naixement, més a prop de la senectut que de la infantesa, o sigui que no em vinguin amb collonades. I menys quan fa aquesta pujada.

Els jardins que envolten el *castro* són bonics i estan ben cuidats, però la pujada és una botifarra. A més, fa una calor de Maria Santíssima. A mig camí decideixo parar: cerco una ombra, trec una poma del sarró i em dono mitja hora de descans. Els celtes dels collons fotien els seus poblats on Breogán va perdre l'espardenya. Al cap d'una estona continuo pujant. Vinga escales i més escales. Gent que ve a passejar el gos (un gos que es diu Castro!), parelles que van agafades de la mà i es diuen paraules d'amor senzilles i tendres, mentre miren de fotre's mà. Vells que remuguen contra els polítics. I un sol apocalíptic, em sembla que ja ho he dit.

Finalment, arribo al *castro* dels collons: trobo que a tot arreu són iguals (és clar que per això són *castros* i no una altra cosa). Cases rodones, minúscules, de pedra, de les quals només en queda la part de baix. N'hi ha una de reconstruïda perquè ens en fem una idea. Si penses en els escocesos, els irlandesos o els bretons, espècimens humans alts i grossos, no et fas a la idea de com hi podien cabre, a no ser que es desplaressin ajupits o de genolls. Sembla com si aquells celtes fossin nans o nens

comparats amb les dimensions dels nostres contemporanis. Un quart de casa de la Barceloneta. al costat d'un *castro* d'aquests, és enorme.

PANORÀMICA DES DEL CASTRO

Per mi, el principal atractiu de Vigo és la ria. La ciutat moderna és lletja. La ciutat vella té personalitat, però no guanyaria un concurs. Ara bé, la ria de Vigo és excepcional. Una excepcionalitat compartida, potser, amb la resta de ries —gallegues o d'on siguin— però que per a un meridional com jo esdevé impressionant.

Des del mirador es veu que la ciutat ha crescut de manera sobtada en vertical i horitzontal. No crec que s'hi miressin gaire. Calien treballadors per a les fàbriques d'automòbils i per a les diverses indústries portuàries i vinga a fer cases de qual-sevol manera. Com als barris suburbials de Barcelona, posem per cas.

Ara, la ria és una altra cosa. La ria és una immensa V per la qual la mar s'endinsa a la terra. Els gallecs diuen que quan Déu va arribar a la costa gallega era un infant i es va entretenir fent-hi ditades. Per això tota la costa gallega —que és una tercera part de la costa de l'Estat espanyol— és una W contínua.

La panoràmica és diferent de la de la nostra costa. Aquí el mar es transforma en una mena de riu i pots veure els pobles de l'altra riba, en aquest cas Cangas. Això em dona una visió paradoxal: sent l'Atlàntic més gran i potent que la Mediterrània, el paisatge a les ries està més humanitzat; perquè a riba i riba hi ha pobles i barques que van amunt i avall, mentre que, a casa nostra, la costa és costa i la mar és mar. L'únic que es podria assemblar una mica al paisatge de les ries serien els deltes i les desembocadures dels nostres rius.

Quan deixes la ria enrere i veus el mar obert, la contundència de l'Atlàntic és corprenedora.

Viatge a Galícia és la segona versió d'*Aventures Galícia*, llibre publicat l'any 2022 i avui introbable. Es tracta de la crònica de dos viatges a Galícia fets l'estiu del 2012 i la primavera del 2013 enriquits per dos viatges posteriors l'any 2022 i l'any 2024. Aquests dos darrers viatges enriqueixen el text amb tota una sèrie de fotos que retraten la idiosincràsia gallega. El recorregut pels indrets gallecs més emblemàtics, la descoberta de tresors amagats en aldees perdudes, els potents paisatges marítims, els rius d'aigües braves, els prats maragdes, les catedrals, els ponts romans, els fars etc... s'acompanyen de la que és, probablement, la millor antologia de poesia en llengua gallega traduïda al català. La perspectiva de l'autor és la d'un nacionalista català que s'obre al món i, per tant, no li costa sentir empatia amb molts aspectes de la pàtria gallega i les seves problemàtiques polítiques, socials, econòmiques, culturals i lingüístiques. L'autor es reconeix deixeble de Josep Pla i Álvaro Cunqueiro. Un realisme que no està barallat ni amb la fantasia, ni amb l'hedonisme, ni amb el sentit de l'humor que volen ser humils seguidors del geni de l'empordanès i del marinyenc.

